
Başvuru Numarası	: 2019/ 2932
Toplantı Tarihi / Sayısı	: 14.04.2020 / 122
Karar Numarası	: 2020 / 107
Başvuran	: M. G.
Adres	: E. 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap	: E. 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuran M. G., havalandırmasının karşı tarafındaki bloktaki arkadaşlarının, koridordan, hasta olan diğer oda arkadaşının sağlık durumunu sorduğunu ve 04.08.2019 tarihi pazar günü saat 16.00'dan sonra on saniyeyi geçmeyen bir konuşma yaptığını, konuşmadan üç dakika sonra odasına giren beş altı infaz koruma memurunun kendilerini tekme tokat dövdüğünü, bu durumun epey sürdüğünü, “biz bir şey yapmadık, neden bu zulmü bize yapıyorsunuz, bu yaptığınız işkencedir” şeklindeki sözleri nedeniyle haklarında disiplin soruşturması açıldığını, olaya karışan ve adını vermediği bir memurun kendisine daha önce de iki defa hakaret ettiğini, söz konusu memurun can güvenliğini tehdit ettiğini iddia etmesine rağmen Cumhuriyet Savcılığı'nın memur hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini iddia ederek gereğinin yapılmasını belirtmiştir.

II. BAŞVURUNUN İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru, 07/01/2019 tarih ve 2332 sayı ile kaydedilmiştir.
3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi sonrasında başvuru dilekçesinin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.
4. Başvuru kapsamında E. Cumhuriyet Başsavcılığı ile yazışma yapıldığı ve yanıt verildiği görülmüştür.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının yargı başlıklı 3. bölümünde yer alan Mahkemelerin bağımsızlığı alt başlıklı 138'inci maddesinde “Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez” denmektedir.

6. Ceza Muhakemeleri Kanununun "İhbar ve şikâyet" başlıklı 158 maddesi "(1) Suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir. (2) Valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. (3) Yurt dışında işlenip ülkede takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar veya şikâyette bulunulabilir. (4) Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. (5) İhbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir. (6) İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir. Bu durumda şikâyet edilen kişiye şüpheli sıfatı verilemez. Soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar, varsa ihbarda bulunana veya şikâyetçiye bildirilir ve bu karara karşı 173'üncü maddedeki usule göre itiraz edilebilir. İtirazın kabulü hâlinde Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma işlemlerini başlatır. Bu fıkra uyarınca yapılan işlemler ve verilen kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından görülebilir. (7) Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyete bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunur." şeklindedir.

7. Ceza Muhakemeleri Kanununun Soruşturma İşlemleri kısmında yer alan ve bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi başlıklı 160'ncü maddesinde "(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. (2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür." şeklindedir.

8. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun "özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"le görevli olduğu düzenlenmiştir. 9. Aynı Kanunun 17'nci maddesinin birinci fıkrasında "Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz." Yine aynı maddenin ikinci fıkrasında "İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya

imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.”

9. Aynı Kanununun 17’nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca; “Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.” 8’inci fıkrasında “9’uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.” ve 9’uncu fıkrasında “İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

10. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin(Yönetmelik) “Ön İncelemenin Yapılması” başlıklı 48 inci maddesine uyarınca başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması gerekmektedir. Yine yönetmeliğin 67’nci maddesi ikinci fıkrasına göre “Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.” hükmü yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucunun İddiası ve Yapılan Yazışmaların Özeti

11. Başvurucu, 04.08.2019 tarihinde saat 16.00’den sonra infaz koruma memurları tarafından darp edildiğini iddia etmiştir.

12. E. Cumhuriyet Başsavcılığının sunmuş olduğu 04/09/2019 tarihli yazı ekinde yer alan E. 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün araştırma raporunda, başvuran ile birlikte infaz kurumunun B ve C bloğunda barındırılan mahpusların 04/08/2019 tarihinde saat 16:10 sularında birlikte hareket ederek "insanlık onuru işkenceyi yenecek, biji serok Apo, katil T.C. faşist devlet" diyerek slogan attıkları ve bir taraftan da kapıya vurarak kurumda bulunan diğer hükümlü ve tutukluları galeyana getirmeye çalıştıkları, bu sırada diğer mahpusların bahçe kapılarına gelerek olayı anlamaya çalıştıkları, bunun üzerine kurumda bulunan görevli memurların odalara girerek mahpuslara slogan atmamaları aksi takdirde zor kullanacakları konusunda uyarıda buldukları, slogan atarak kapılara vuran mahpuslardan bazılarının tüm uyarı ve ikazlara rağmen görevli memurların yanında daha şiddetli kapılara vurarak aynı eylemlerine devam etmeleri üzerine görevli memurların bu mahpuslara müdahale ettikleri, ancak aktif direnişle karşılaşılması üzerine görevli memurların kademeli güç kullanarak mahpusların slogan atmaları ve kapılara vurmalarını önledikleri, diğer hükümlü-tutukluların ise sözlü uyarılar üzerine slogan atmayı bıraktıkları, söz konusu olay ile ilgili yapılan soruşturma ve istihbarat çalışmaları neticesinde, kurumda barındırılan PKK silahlı terör örgütü üyesi olan mahpusların seslerini duyurabilmek için 15 günde bir

kapılara vurarak slogan atma ve kendilerine müdahale eden personel ve idarecileri toplu olarak dilekçe yazmak suretiyle şikayet etmeleri, aksi takdirde davranmaları halinde yani sessiz kaldıkları takdirde seslerini duyuramayacaklarını ve alınan karara aynı suç örgütüne mensup tüm mahpusların uyması yönünde karar aldıkları, bunun üzerine 04/08/2019 tarihinde bahsedilen olayların yaşandığı, söz konusu olaylarla ilgili olarak toplam 38 mahpus hakkında disiplin soruşturması yapıldığı, olayda suçları sabit bulunan 23 mahpus hakkında ayrı ayrı disiplin cezası verildiği, suç işledikleri tam olarak tespit edilemeyen 15 hükümlü-tutuklu hakkında ise disiplin cezası verilmediğine dair karar alındığı, bahse konu olaylarla ilgili olarak E. Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması neticesinde 2019/12219 soruşturma numaralı dosya üzerinden soruşturma başlatıldığı, ayrıca personel hakkında da idari soruşturma başlatıldığı ifade edilmiştir.

B. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (i) bendi yönünden;

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının i bendine göre; Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, Kurumun görevi arasında sayılmıştır.

14. Bununla birlikte somut başvuruda; başvuran infaz koruma memurları tarafından darp edildiğini iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

15. T.C Anayasası'nın 138'inci maddesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 160'ıncı maddesi uyarınca suç isnadı mahiyetindeki uygulamaların soruşturulması, kovuşturulması münhasıran Cumhuriyet Başsavcılıklarının ve akabinde bağımsız mahkemelerin görevi kapsamındadır.

16. Nitekim başvuru dilekçesinde bahsedilen tarihteki olaylarla ilgili olarak E. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatıldığı anlaşılmıştır.

17. Bu bağlamda başvuru dilekçesinde yer alan bahse konu tarihteki olaylara ilişkin E. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açıldığı anlaşılmakla ve söz konusu dilekçe kapsamında, kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamayı gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında gerekli yasal işlemlerin yerine getirilmesinin münhasıran Cumhuriyet savcılarının ve bağımsız mahkemelerin görevi kapsamında olduğu ve somut olayda da Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açıldığı görülmekle, anılan şikayetin Kanununun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendi yönünden Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında başvuruya konu edilemeyeceği değerlendirilmektedir.

18. Bu bağlam da başvuru hakkında ve 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 67'nci maddesinin 2'nci fıkrası gereği kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

V. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Mezkur başvurunun, Kanunun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendinde ifade edilen Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalmadığı, aynı zamanda kanunun 17. maddesindeki şartları da taşımadığı anlaşıldığından KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

3. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA

4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

14.04.2020 tarihinde, Mesut KINALI'nın karşıoyuyla, OYÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

Süleyman ARSLAN
Başkan

Mesut KINALI
İkinci Başkan

Can ESEN
Üye

Cemil KILIÇ
Üye

Dilek ERTÜRK
Üye

Halil KALABALIK
Üye

Harun MERTOĞLU
Üye

Hıdır YILDIRIM
Üye

Mehmet ALTUNTAŞ
Üye

Mehmet Emin GENÇ
Üye

Saffet BALIN
Üye

KARŞI OY GEREKÇESİ

Bilindiği gibi TIHEK'in üç asli görevi bulunmaktadır. Bunlar; insan haklarını korumak ve geliştirmek, ayrımcılıkla mücadele ederek eşitliği sağlamak ve işkencenin önlenmesi için çalışmak. Kanuna göre bunlardan ilki için müracaat kabul edilmeyip sadece resen inceleme yapılabilmektedir. İkincisi için hem müracaat kabul edilmekte hem de resen inceleme yapılabilmekte, üçüncüsü için de hem alıkonulma merkezlerine haberli-habersiz ziyaretler yapılabilmekte hem de müracaat kabul edilebilmektedir. Öte yandan TIHEK, ulusal önleme mekanizmasıdır. Yani işkence fiili gerçekleşmeden bu tür eylemleri önleme mekanizmasıdır. Bu nedenle başta cezaevleri olmak üzere alıkonulma merkezlerine genellikle habersiz

ziyaretler yapmaktadır. Böylece önleme faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla Kurumun işkenceyi belirleyip cezalandırma yetkisi bulunmamaktadır. İşkenceyle ilgili bir durumla karşılaşırsa, Kurum ancak suç olması hasebiyle suç duyurusunda bulunabilmektedir.

Ancak TIHEK'in önleme mekanizması olması onun işkence iddialarına karşı sessiz kalması anlamına da gelmemelidir. Bu durum onun kuruluş amacına aykırı olacaktır. Dolayısıyla bu iddiaların gerçek olup olmadığının araştırılıp tespit edilmesi gerekmektedir. Böylece iddiaların doğruluğu halinde sorumluların cezalandırılması, gerçek olmadığının tespiti halinde ise görevliler üzerlerine atılan iftiraların da ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Yine bu tür iddiaların üzerine gidilip araştırılması, iddiaların doğru çıkması durumunda özellikle cezaevi, tutukevi ve karakollardaki ikinci ceza uygulamasının da önüne geçecektir. Bilindiği gibi tüm suç çeşitleri için öngörülen cezalar Yasama tarafından belirlenmekte, bu cezalar, suç işlediği kesinleşen kişiler için yargı tarafından takdir yetkisi de kullanılarak somutlaştırılmaktadır. Bunun ötesinde yasamanın belirlediği ve yargının da somutlaştırdığı bu cezalara ek cezalar kabul edilemez. Dolayısıyla alıkonulma yerlerindeki kişilere yönelik olarak ceza ve tutukevlerinde uluslararası anlaşma ve sözleşmelerde yer alan ve kendi mevzuatımıza da yansıyan bu ilkelere uygun olmayan davranışlar, ikinci bir ceza niteliği taşımaktadır. Ayrıca bu ilkeler, katil, istismarcı, devlet düşmanı, Pkk'lı, Fetöcü, İşidli, hırsız vs gibi sınıflandırmalarla suçlu ayırımı yapmaksızın tüm mahkum ve tutuklular için geçerli olmalıdır. Ancak şu husus da kabul edilmelidir ki, bazı suç çeşitleri toplum tarafından hoş karşılanmaz ve bunları işleyenlere de sempati duyulmaz. Hatta görevlilerin bile bu tür suçluları iç dünyasında sevmeme hakları olduğu düşünülse bile bu sevmeme duygusunu dışa aksettirerek hareketlerine yansıtmaları adalet, hakkaniyet ve insan hakları açısından kabul edilemez. Zira bunların cezaları yasalar tarafından belirlenmiştir ve söz konusu kişilerin ayrı bir ceza uygulama hakları bulunmamaktadır.

Kurul tarafından oy çokluğuyla kabul edilmez kararı verilen olay da dövülme ve haksız disiplin cezası verilmesi iddiasına dayanmaktadır. Müracaat özet olarak 10 saniyelik konuşma akabinde dövülmesi ve bunun işkence olduğunu söylemesi üzerine de haksız yere disiplin cezası uygulanmasına yöneliktir.

Müracaat eden başvuru dilekçesinde özetle sayımlarda bazen neden yüzüme bakmıyorsun, bazen de neden konuşuyorsun gibi nedenlerle keyfi uygulamalar ve işkenceye varan uygulamaların olduğunu, 04.08.2019 Pazar günü saat 16'dan sonra havalandırma karşısındaki dar koridordan kendisi ve hasta olan arkadaşının durumlarını soran diğer koğu arkadaşlarıyla 10 saniyelik konuşma yaptıklarını, bu konuşmadan 3 dakika sonra 5-6 infaz koruma memurunun koğuşlarına gelerek yaşlı olan kendisi ve hasta arkadaşına tekme tokat dövmeye başladıklarını, bu eylemin epey sürdüğünü, kendilerinin bir şey yapmadıklarını, bu yapılanın bir işkence olduğunu ve bu feryatların slogan olarak algılanarak disiplin soruşturması açıldığını, bu dövme olayının daha önce kendisini tehdit eden infaz koruma memurunun öncülüğünde yapıldığını, kameralar incelendiğinde durumun açıklığa kavuşacağını belirtmektedir.

İdare ise cevabi yazısında 04.08.2019 tarihinde saat:16.10'da yaklaşık 30-40 dakika boyunca kapılara vurarak "insanlık onuru işkenceyi yenecek, biji serok apo, katil T.C., faşist devlet" diyerek slogan atmak suretiyle kurumda bulunan diğer hükümlü-tutukluları galeyana getirerek olay çıkartmaya çalıştıkları, görevli memurların odalara girerek slogan atan

hükümlü-tutukluları kapıya vurmamalarını ve slogan atmamaları yönünde uyardıkları ancak bazı hükümlü-tutukluların görevli memurların yanında daha şiddetli kapıya vurarak slogan atmaya devam ettikleri, görevli memurların kendilerine müdahale ederek kollarından tutup yere yatırdıkları, ancak bu kişilerin görevli memurlara aktif direnişte buldukları ve daha sonra personeli ve idareye psikolojik baskı yapmak amacıyla ailelerini basına, milletvekillerine ve insan hakları derneklerine giderek şikayetçi olmaları yönünde yönlendirdikleri göz önüne alındığında, PKK silahlı terör örgüt suçlarından barındırılan hükümlü-tutukluların kurumumuzu yıpratmak amacıyla ortak bir eylemde bulunduğu tespit edilmiş olup... görüşlerini dile getirmiştir.

Her iki tarafın iddiaları incelendiğinde şu hususlar öne çıkmaktadır;

- Müracaat edenin dile getirdiği dövülme ve diğer iddialar idare tarafından karşılanmamıştır.

- Slogan atma ve kapılara vurma eylemine devam edilmesi üzerine görevli memurların kendilerine müdahale ederek kollarından tutup yere yatırmaları üzerinde de durmak gerekir. Bu tür eylemlerin fiili müdahaleye neden olmaması gerekir. Zira benzeri olayların kanun ve yönetmelikteki karşılığı disiplin cezasıdır.

- İdarenin dile getirdiği “personeli ve idareye psikolojik baskı yapmak amacıyla ailelerini basına, milletvekillerine ve insan hakları derneklerine giderek şikayetçi olmaları yönünde yönlendirdikleri...” ifade de anlaşılabilir. Zira bu eylemler suç teşkil etmemekte, bilakis hak arama özgürlüğü içinde değerlendirilmelidir. Ayrıca personel üzerindeki baskı suç niteliği taşımaktaysa zaten onun çözüm yeri cezaevi yönetimi değil yargı mercileri olmalıdır.

- Müracaat edenin “süreç bitmeden videoların incelenmesi” için heyet talebi de üzerinde durulması gereken bir konudur. Video görüntülerini iddialarına referans göstermesi de iddialarının arkasında durulduğuna karine teşkil etmektedir. Zira video kayıtları belirli bir süre geçtikten sonra silinmektedir.

Sonuç olarak tüm bu iddiaların incelenerek gerçeklerin ortaya çıkarılması, inceleme sonucuna göre ya sorumluların cezalandırılması, ya da görevliler üzerine atılan iftiraların su yüzüne çıkarılarak haksız ithamların önüne geçilmesi gerekmektedir.

Açıklanan bu nedenlerden ötürü Kurulun oy çokluğuyla almış olduğu kabul edilmezlik kararına katılmıyorum.

Mesut KINALI
İkinci Başkan